

«hoïren que l comte manava que la comtessa e son fiyl deguessen *estirassar* e cremar», *Filla R. d'Ongria* (49); en la vida rural: «ninguna persona --- deje le-
xar anar sos cans desfermats: ans agen a *stiraçar* un
ganxo ab un tros de corda» Solsona a. 1434 (*BABL* 5
xi, 333); «*tiràs* per *stiraçar* la palla ---», Busa (supra);
i veg. a SOBINES la cita de StVicentF (*Serm.* II,
270.31).

D'on deriv. *estiràs* 'trineu de forma triangular per
dur materials rústics a róssec': és la forma general al-
menys a tota la zona pirinenca des d'And. fins a Ara-
gó, Benasc: «especie de trineo que sirve para transpor-
tar fiemo o piedras u otras cosas: no tiene ruedas, por
lo tanto, a la parte en contacto con el suelo se da la
forma de un trineo para que no choque ni tropiece: 15
Els millors estira<s>os són els de freixe» (Ferraz,
58); ibid. «*estiraço*: trineo, de acarreo» (SzCosta,
1965); a l'Alt Flamicell, la *Font de l astirás* és en una
penya de forma triangular, molt alta i en mal terreny
(Guiró, 1964); a Sarroca de Bellera l'empren per trans-
portar guix els qui en tenen forn (Violant, BCEC
XLVII, 16).

Altres coses: *estirás* 'trineu de fustes per arrossegat
pedres' Sopeira (1957); *estirás* a la V. de Cardós: 'tri-
neu', Estaon, *astirás* Esterrí de C.: no és com la *LL-*
BIA d'Àneu i *lúbja* aranesa ben construïda amb troncs,
sinó un feix de barse, usat entre altres coses per *es-*
barriar i esgavellar fems, 1934; frag. BDC IV, 40; pas-
tors, BDC XIX, 140. Segueix pel vessant aragonès de
Ribag.: un *estirádo paléro* 'trineu per traginar palla 30
i coses semblants' Viu de Campo (1965); que és ja el
que devia entendre Busa-N. per *tirás*. *Tirassa*. *Tiras-*
sada. *Tirassador*. *Tirassejar*. *Tirasset*. *Tirassó*. *Tirassol*.
Atirassar; *atirassada*; *atirassador*. *Estirassada*. *Esti-*
rassó.

Tiratge [1387] 'estiregassament del drap per defec-
te de teixit': el drap «si [y] haurà de tara més, axí
per mal apperellar com per *tiratge* com per altra rahó»
1387 (*CoDoACA* XI, 311); en el suro, BDC XIII, 85,
152; «entre impressors l'acció de tirar, i la quantitat 40
d'un imprès que es tira» [Lab. 1840]. *Tirejar*.

Tiró [Belv., Lab. 'vegada, d'un *tiró*' 'd'un cop']; *ti-*
rons 'joc de llibant, un d'ells més curt que els altres
dos, que serveixen per aguantar inclinada una tapa,
de manera que no quedi ben tapada', així en portes 45
o batiports de les barques, o en els que subjecten l'este-
tel que fem volar, StPolM, 1930. *Tiró* 'mena d'ànc',
probt. pel moviment del coll quan camina, cerd. BDC
II, 87; XVIII, 186, però hi pot contribuir el factor on-
matopeic, vist que una u ab semblant es diu *tirrit* 50
(tots dos, BDC X, 94); *tirona* 'oca' ross., emp. *Tirol*,
tirolada; *entirolat*. *Tiroldo*?

Tirós adjectiu català oriental i baleàric: Tomàs
Aguiló i PdAPenya; 'que fa pujada': «sí que s'hi
puja, però és un camí *tirós*», «quina pujada més *tiro-*
sa, em canso», Bages i Vallès (Oló, 1935; l'Ametlla,
1956); no sols mall. (*AlcM*), men.: «sap, senyor, que
ho comença a esser *tirosa*, revellida i mala de roegar,
madona!», Ruiz i Pablo, *Novell. Men.*, 14; els pastors
de llana de Manacor defineixen «formatge brèvol: 60

aquell que --- fàcilment s'esbrella i s'esmicola, que no
és gens *tirós*» (BDLC VII, 186); *pasta tiroso*, BDC XVI,
28. *Tirotejar* i *tiroteig* [Lab. 1840].

Atirar, molt rar en català: mot aprovençalat o afran-
cesat [c. 1300, oc., *Breviari d'Amor*, Rayn. v, 365].
Destirar, derivat negatiu de *tirar-se les calces* ant. 'cor-
dar-se-les' [«stringere», Busa-N.]; *destirar-se-les* 'des-
cordar-se'; així, al·ludint als assots de càstig: «la lliçó
és olvidada --- tenir por dels açots ---; *destirar-se* per
manament del mestre: distringre ligulas iussu praec-
ceptoris; pendre a coll ---», OPou (*ThPu.*, 178; Belv.;
poc usat, Labèrnia). *Destirar-se d'una cosa* 'empen-
dre-se-la': «després des copeco, se *destiren* d'unes quan-
tes *mateixes*, vitenques ferm», AMAlcover (*Contare-*
lles, 413.1f.). *Entirar*.

Estirar [Llull] «--- e gravitat --- les atraen e *esti-*
ren tro a l'esfera del foc», *A. Sci.* I, 55; «lo seu cors,
tot nuu e fortment *estirat*», *Benedicta Tu*, 322.

I, des de cap a 1400, tendeix ràpidament en català
a deixar antiquat l'ús de *tirar* en el sentit de 'tirar en
direcció al qui parla', en la major part de les accs., i
així mateix en els anàlegs a 'tibar, posar tens': «feu
oració --- quan vos vestiu --- per lo matí --- e quan vos
botonau --- 'paternostres de lançol, ni val nou'; e vos-
altres, dones: com feu oració? — Senyor, quan me lli-
gue e m'*estire* les celles ---», StVicentF (*Serm.* I, 137.
25, més cita a LLAGAR); la pobra santa torturada
«féu-la posar en lo acúleu (són dos bastons qui ballen,
axí com a tesora) --- e axí estave escarramada, e, *tiran-*
ti los braços, *estiravan-se* los nervis», StVicentF (*Serm.*
II, 175.16); «DE LA CAMBRA: fer lo llit --- les rugues
--- lo espay entre les rugues: sillus, -us; *estirar* la roba:
porrigere stragula; anar al llit o a dormir ---», OPou
(*ThPu.*, 236); CROs (1764) ja, un poc ambiguament,
reconeix que l'ús de *tirar* amb aquest valor, és cast.,
però antiquat en la nostra llengua: «*tirar* --- alargar,
lo --- ordinario es dezir *estirar* en val. --- que es llevar
para sí» (p. 324).

En els escrRenaix.: els ànecs revolant «amb el coll
estirat, lluint amb la tramontana», PBertrana (*Proses*
Bàrbares, 201, veg. SENILL). «Carrega y nau les ones
engoliren, / y ab elles los taurons s'ho compartiren: /
de mil guerrers sols lo més noy roman; / entre escu-
ma, a flor d'aygua, un pal obira, / y quan lo braç per
amarrar-s'hi *estira*, / altra onada 'l sepulta, escume-
jant»; «y damunt seu, terribles com may, descarre-
gant-se, / son front y pits calciguen les ires de l'Etern:
/ mentre, en sos peus de roca, com rats-penats, pen-
jant-se, / cap al bell fons la *estiren* los genis de l'A-
vern», *Atl.* (Intr., 9e; VIII, 8d); «—Fiquem-nos dins?
—li digué la Tuyes, *estirant-lo* pel braç», Pons Mass.
(*Trascant p. I. S.*, 58).

En tècniques populars: terrissa, BDC IX, 70; suro,
BDC XIII, 111; adoberia, XIX, 52; pastors, XIX, 140; a
Eiv. envaïx el terreny de *treure*: «així que en Pere ha-
gué girat s'esquena li mancà temps per anar-se'n a *esti-*
rar es tap a s'ampolla», JnCastelló (Villangómez, *LL*
d'Eiv., 216). *Estirar-se* (els membres): «*estirar-se*: ex-
porrigere membra», Busa-N. *Estirat* 'extens, detallat'
mall.: «ens diuen que n'hi ha qu'esperen instruccions,